

**ĆWICZENIE
31**

SPRAWDZENIE PRAWA STEFANA – BOLTZMANNA

Instrukcja wykonawcza

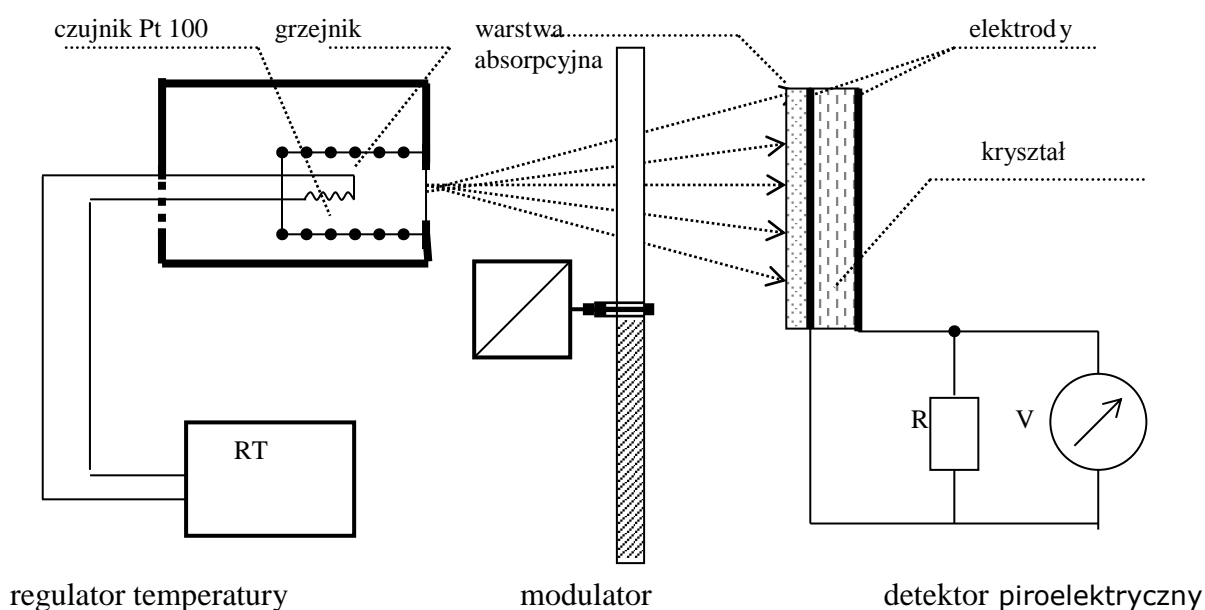
1. Wykaz przyrządów

- 1) Regulator temperatury RT z czujnikiem temperatury i grzejnikiem jako modelem ciała doskonale czarnego oraz mechanicznym modulatorem strumienia promieniowania podczerwonego
- 2) Piroelektryczny detektor promieniowania podczerwonego

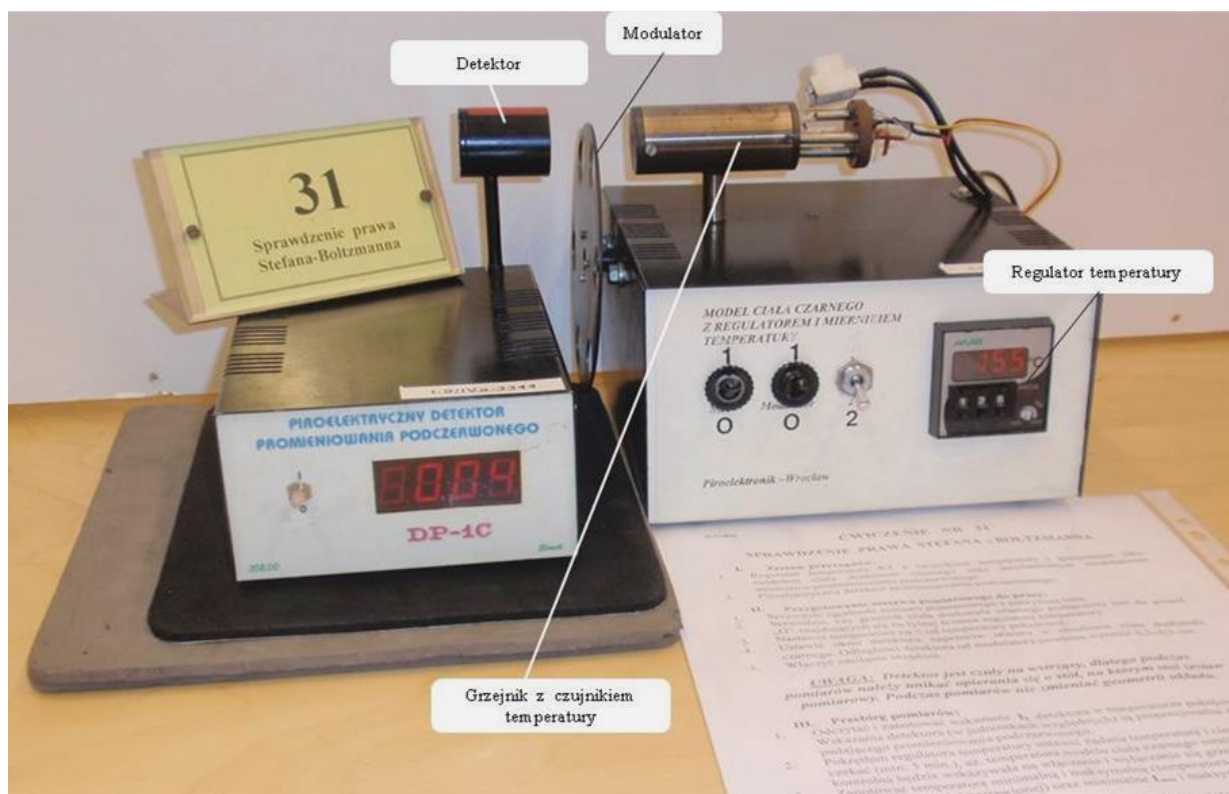
2. Cel ćwiczenia

W poniższym ćwiczeniu wykonujemy pomiary natężenia promieniowania elektromagnetycznego modelu ciała doskonale czarnego w funkcji temperatury, i na ich podstawie wyznaczamy wykładnik w prawie Stefana-Boltzmana.

3. Schemat układu pomiarowego

Rys. 1. Schemat układu pomiarowego i jego trzy główne elementy: regulator temperatury z modelem ciała doskonale czarnego, modulator, detektor piroelektryczny.

Rys. 2. Stanowisko pomiarowe.

4. Przebieg pomiarów

Przygotowanie stanowiska:

- 1) Sprawdzić zgodność zestawu pomiarowego z powyższą listą.
- 2) Sprawdzić, czy grzejnik ciała doskonale czarnego podłączony jest do gniazd „G” znajdujących się na tylnej ścianie regulatora temperatury.
- 3) Na regulatorze nastawić temperaturę niższą od temperatury pokojowej.
- 4) Ustawić okno detektora naprzeciw otworu w obudowie ciała doskonale czarnego. Odległości detektora od modulatora powinna wynosić $0,3 \pm 0,5$ cm.
- 5) Włączyć zasilanie urządzeń.

Pomiar:

- 6) Odczytać i zanotować wskazanie I_0 detektora w temperaturze pokojowej. Wskazania detektora (w jednostkach względnych) są proporcjonalne do mocy padającego promieniowania podczerwonego.
- 7) Pokrętkiem regulatora temperatury ustawić żadaną temperaturę (minimum $250[^\circ\text{C}]$) i cierpliwie czekać (min. 5 min.), aż temperatura modelu ciała czarnego ustali się - lampka kontrolna będzie wskazywała na włączenie i wyłączenie się grzejnika.
- 8) Zanotować kilkakrotnie temperaturę w odstępach około 20 sekund (temperatura oscyluje w pobliżu wartości nastawionej) oraz w podobny sposób kilkakrotnie wskazania detektora (przynajmniej 5 odczytów).
- 9) Wykonać pomiary zależności mocy emitowanej przez ciało doskonale czarne (mierzonej w jednostkach względnych) od jego temperatury w przedziale od 250°C do 550°C . Temperaturę zmieniać co $25 \div 30^\circ\text{C}$. Przy ustawianiu temperatur mniejszych niż 350°C ustawić przełącznik mocy w pozycji **1**, a dla równych i wyższych – w pozycji **2**.

5. Opracowanie wyników

- 1) Sporządzić wykresy zależności I od T oraz I od T^4 , gdzie $I = \bar{I} - I_0$ (zmierzona wartość średnia minus wskazania detektora przy temperaturze otoczenia), natomiast $T = \bar{T}[K]$ (temperatura średnia wyrażona w Kelwinach). Dla wybranych punktów z początkowego, środkowego i końcowego zakresu temperatur zaznaczyć pola niepewności. Omówić wynik graficzny.
- 2) Obliczyć i wykonać wykres zależności $\ln(I)$ od $\ln(T)$. Dla liniowej części wykresu (metodą regresji liniowej) wyznaczyć współczynnik kierunkowy a prostej typu $y = ax + b$, jego niepewność Δa i współczynnik korelacji R . Współczynnik kierunkowy a powinien być wykładnikiem potęgowym w prawie Stefana – Boltzmann. Omówić uzyskane wyniki obliczeń. Nanieść na wykres prostą najlepszego dopasowania i porównać ją z wykresem z p.1 Uzyskane zależności porównać z prawem Stefana – Boltzmann

6. Informacje dodatkowe

UWAGA: Detektor jest czuły na wstrząsy, dlatego podczas pomiarów należy unikać opierania się o stół, na którym stoi zestaw pomiarowy. Podczas pomiarów nie zmieniać geometrii układu.

Model ciała doskonale czarnego nagrzewa się do wysokich temperatur. Należy zachować ostrożność i unikać dotykania go i kontaktu z materiałami łatwopalnymi.

7. Proponowane tabele (do zatwierdzenia u prowadzącego)

Tabela 1. Pomiary temperatury modelu ciała doskonale czarnego i odpowiadającego im natężenia promieniowanie elektromagnetycznego (podczerwonego) (Protokół).

lp.	T_0 [°C]	I_0 [a. u.]	lp.	T_1 [°C]	I_1 [a. u.]	lp.	T_2 [°C]	I_2 [a. u.]	...
1			1			1			
2			2			2			
3			3			3			
⋮			⋮			⋮			
n			n			n			

Tabela 2. Wyniki pomiaru natężenia promieniowania ciała doskonale czarnego w funkcji temperatury (Sprawozdanie).

lp.	T_0 [°C]	T_0 [K]	I_0 [a. u.]	$\bar{T}$ [K]	$\bar{T}^4$ [K ⁴]	$I = \bar{I} - I_0$
1						
2						
3						
⋮						
n						
$\bar{X}$						
ΔX						
$u(X)$						
$u_c(X)$						
lp.	T_1 [°C]	T_1 [K]	I_1 [a. u.]			
1						
2						
3						
⋮						
n						
$\bar{X}$						
ΔX						
$u(X)$						
$u_c(X)$						
lp.	T_2 [°C]	T_2 [K]	I_2 [a. u.]			

Wynik wartości wykładnika w prawie Stefana-Boltzmana i jego niepewności przedstawić poniżej tabeli.

08.2017